Raadsvoorstel

gemeente Oude IJsselstreek

Datum raadsvergadering : 22 juni 2010
Bundelnummer : 9

Onderwerp : Evaluatie en instelling rekenkamercommissie, incl. benoeming voorzitter en leden

Voorgestelde beslissing:

1. De aanbevelingen uit het evaluatierapport van de rekenkamercommissie over de periode september 2009-februari 2010 ter harte nemen met in acht neming van de kanttekeningen in dit raadsvoorstel.
2. In afwachting van landelijk onderzoek naar rekenkamercommissies, in onze gemeente doorgaan met een rekenkamercommissie samengesteld uit raadsleden.
3. Vanuit elke fractie één raadslid voor de rekenkamercommissie voordragen en benoemen, en daarvan één als voorzitter aanwijzen.
4. Bij de voordracht van voorzitter en leden van de rekenkamercommissie zo mogelijk voorkeur geven aan raadsleden met een kwaliteit op het vlak van bedrijfskunde/management, bedrijfseconomie, recht, accountancy, controlling, bestuurskunde, beleidskunde en/of onderzoek.
5. Het aantal onderzoeken van de rekenkamercommissie beperken tot één grondig onderzoek per jaar en in de praktijk bezien of dit zal leiden tot verlagen van het rekenkamerbudget. Hierbij bepalen dat het rekenkamerbudget net als andere uitgaven heroverwogen kan worden bij een algemene begrotingsheroverweging.
6. Voor de begeleiding/ondersteuning van de rekenkamercommissie het secretariaat van de rekenkamercommissie niet extern laten vervullen, en die taak vooralsnog voor één jaar neerleggen bij de raadsgriffier. Voor deze taak voor één jaar gemiddeld acht uur per week formatie scheppen op het functieniveau raadsadviseur/schaal 10, en de daarvoor benodigde € 14.987 eenmalig overbrengen van het jaarlijkse rekenkamerbudget van € 66.176 naar het formatiebudget van de griffie.
7. Het resterende jaarbudget van de rekenkamercommissie van € 51.189 per jaar bestemmen voor onderzoek en hiervoor afhankelijk van het onderzoek een geschikte onafhankelijke onderzoeker inschakelen.
8. Aan het begin van de nieuwe rekenkamerperiode voorzien in een cursus/training voor de rekenkamercommissie voor kennis en vaardigheden die nodig zijn voor rekenkamerwerk. De kosten hiervoor dekken uit het rekenkamerbudget.
9. Art. 24 van het reglement van orde zo aanpassen, dat de mening van de gemeenteraad niet na, maar al voor het raadsdebat opgenomen is in een ontwerp raadsvoorstel op basis van de beraadslaging over een onderzoek op de raadsrotonde. Dat verkort de behandeling van drie tot twee fasen.

Inleiding

De gemeenteraad dient wettelijk een rekenkamer of rekenkamercommissie in te stellen. Deze doet geheel onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gemeentebestuur en heeft recht op toegang tot de daarvoor benodigde informatie.
De rekenkamer(commissie) stelt de onderwerpen van onderzoek zelf vast. Zij kan daartoe de gemeenteraad en derden raadplegen, en dat is onze gemeente gebruik.
Een rekenkamer bestaat uit externe leden. Een rekenkamercommissie bestaat uit raadsleden en eventueel externen. Onze gemeente heeft een rekenkamercommissie. De zittingstermijn van de rekenkamercommissie eindigt met die van de gemeenteraad zelf. Er moet dus een nieuwe rekenkamer(commissie) worden ingesteld. Het begrotingsbudget voor de rekenkamercommissie Oude IJsselstreek is € 66.176 per jaar.
De vorige raad heeft na een eerste periode met een externe voorzitter gekozen voor het uitproberen van een rekenkamercommissie met louter raadsleden als leden en voorzitter, ondersteund door een secretaris/onderzoeker van een extern adviesbureau. De laatste actieve periode van deze rekenkamercommissie liep van september 2009 tot en met februari 2010. De afronding van de twee geconcentreerde onderzoeken uit deze periode (naar communicatie en inkoop) volgt een eigen procedure.
Volgens raadsbesluit van 11 juni 2009 heeft de externe secretaris/onderzoeker bovendien de laatste periode van de rekenkamercommissie geëvalueerd. Dit evaluatierapport is besproken met de afgetreden rekenkamercommissie en die heeft het geaccordeerd. Het gaat dus om een zelfevaluatie, die de indruk van een goed en objectief rapport geeft.
De totale kosten voor het externe secretariaat/onderzoek in de periode september 2009 t/m februari 2010 bedroegen € 43.862. Dit leidde dus tot twee onderzoeksrapporten en een evaluatierapport.

Toelichting

De evaluatie en instelling van de rekenkamercommissie geschiedt tegen de achtergrond van een landelijk onderzoek dat in 2010 zal lopen met betrekking tot de "rekenkamerfunctie", zoals de wettelijke term is. Onze rekenkamercommissie van raadsleden is zo'n rekenkamerfunctie. Het landelijke onderzoek is met name ingestoken voor een vergelijking met volledig extern, mogelijk meer professioneel bemenste rekenkamers. Zolang het landelijk onderzoek en eventuele er uit volgende wetswijzigingen niet bekend zijn, is het niet erg zinnig de werkwijze van Oude IJsselstreek aan te passen. Integendeel, we hebben de werkwijze pas een jaar geleden aangepast en die is nu aan het groeien. Het evaluatierapport over die laatste periode doet bovendien goede aanbevelingen voor een verdere groei.
Uitgangspunt voor dit raadsvoorstel is daarom, dat er opnieuw een rekenkamercommissie van louter raadsleden door de raad wordt ingesteld, met vanuit iedere fractie een raadslid. Eén van deze vijf leden wordt door de raad als voorzitter aangewezen.

Meetbaar effect

Het meetbaar effect van rekenkameronderzoek is zoals in eerdere raadsbesluiten vastgelegd:
- onderzoeksrapporten van de rekenkamercommissie worden omgezet in een raadsbesluit over de conclusies en aanbevelingen daarin;
- gemeenteraadsbesluiten naar aanleiding van conclusies en aanbevelingen van de rekenkamercommissie, die in enigerlei zin tot verandering of verbetering van het gemeentebestuur moeten leiden, leiden daar aantoonbaar toe.

Argumenten/hoofdpunten

- Het uitgangspunt om vooralsnog door te gaan met een rekenkamercommissie van louter raadsleden wijkt af van een suggestie in het evaluatierapport. Namelijk om naast raadsleden ook deskundigen in de rekenkamercommissie te benoemen met een bestuurlijke/bestuurskundige, accountancy-, controller- of wetenschappelijke achtergrond. Dit valt overigens aan te scherpen met de vakgebieden bedrijfskunde/management, bedrijfseconomie, recht en beleidskunde.
  Maar gezien de positieve opmerkingen elders in het evaluatierapport over de inbedding in de lokale politiek en samenleving, lijkt het logischer nu eerst door te groeien als rekenkamercommissie-van-raadsleden. Vooral ook is het logisch geen volgende verandering aan te brengen voordat de landelijke evaluatie bekend is.
  Wat wél heel goed kan is, dat raadsleden die lid worden van de rekenkamercommissie mede geselecteerd worden op hun professionele achtergrond in één van de genoemde vakgebieden. De fracties dragen dan bij voorkeur raadsleden voor, die daarmee in enige mate bekend zijn. Op die manier wordt dan voldaan aan het evaluatiepunt om naast de voeling met de raad ook deskundigheid en gezag als uitgangspunt te nemen. Bij de start van de nieuwe rekenkamercommissie is in een cursus/training aandacht te besteden aan kennis en vaardigheden die bij rekenkamerwerk komen kijken. Dit is ook een aanbeveling in het evaluatierapport. Dat geeft invulling aan het leerpunt in het evaluatierapport, dat bij leden van de rekenkamercommissie een meer professionele en kritische houding vereist is.

- In het evaluatierapport staat, dat ondersteuning van én onderzoek voor de rekenkamercommissie in de laatste periode als integrale taak is gezien. De gemeenteraad besloot echter op 29 januari 2009 aan de rekenkamercommissie de richtlijn mee te geven om het rekenkamerbudget flexibel te benutten. Dit heeft als reden om per soort onderzoek te bepalen hoe en door wie het onderzoek het best is uit te voeren. Ook om op die manier bijvoorbeeld een enkele keer een onderzoek in samenwerking met andere rekenkamers te doen, zoals nu ook een aanbeveling is in het evaluatierapport. En verder om onafhankelijk onderzoek per keer uit te besteden aan een gekwalificeerd onderzoeksbureau, vakgroep van een universiteit, of staf van een grote rekenkamer (zoals de Gelderse/Overijsselse rekenkamer). In dit opzicht is het niet logisch om het volledige rekenkamerbudget van € 66.176 per jaar permanent integraal uit te besteden aan één bureau voor zowel secretariaat als onderzoek. De voormalige rekenkamercommissie heeft dit in de laatste periode van september 2009 t/m februari 2010 wel gedaan. Op zichzelf was dat ook logisch, gegeven de korte doorlooptijd om in die periode twee onderzoeken en een evaluatie te produceren.
  Maar in het evaluatierapport staan opmerkingen, die op de gedachte brengen dat ondersteuning/ begeleiding van de rekenkamercommissie op zichzelf staat, los van onderzoek. Samengenomen gaat het om het verzamelen van onderwerpen voor onderzoek onder raadsleden en inwoners, de kracht van de rekenkamercommissie in het gemeentelijk bestel en de doorwerking van onderzoeksrapporten in raadsbesluiten en uitvoeringspraktijk. Zie ook de kanttekeningen hierna. In de vaste ondersteuning/begeleiding van de rekenkamercommissie is daarom beter te voorzien door de raadsgriffier(r). Dit gebeurt in meerdere gemeenten, losgekoppeld van het doen van onderzoek, dat onafhankelijk moet zijn en doorgaans externe kwaliteit vraagt. Het leidt wel tot extra werk op onze griffie.

Dit kan worden geraamd op een werkdag per week. Op de griffie kan deze werkdag worden gecombineerd met bestaande vacatureruimte van samengenomen 9½ uur/week tot een halve baan op het niveau van raadsadviseur. Die is eventueel in te vullen in combinatie met een halve baan elders in de ambtelijke organisatie, of door een om-de-week-aanstelling. De kosten voor de extra werkdag dienen van het rekenkamerbudget te worden gesplitst. Met het oog op het financieel perspectief van de gemeente stellen wij dit vooralsnog voor één jaar mogelijk te maken. Er is dus geen sprake van structurele formatie-uitbreiding. Het resterende rekenkamerbudget is dan voor onderzoek en training. Deze aanpak sluit aan op het beleid om zo weinig mogelijk werk uit te besteden. In het algemeen geldt dat het rekenkamerbudget net als andere begrotingsposten onderwerp kan zijn van een heroverweging van de gemeentebegroting. Dit kan mogelijk ook het gevolg zijn van een beperking van het aantal rekenkameronderzoeken tot één grondig onderzoek per jaar.

- In het evaluatierapport wordt aanbevolen om de raadsbehandeling van rekenkamer-onderzoeken te beperken tot twee fasen. Nu zijn het er drie: toelichting op de raadsrotonde, raadsdebat en dan besluit over een raadsvoorstel. Dit kan in twee fasen: de toelichting direct combineren met inhoudelijk overleg, daarna al het raadsvoorstel opstellen en dat agenderen voor besluitvorming in de raad. Op die manier kan raadsdebat ook beter worden gericht op de aanbevelingen, zoals het evaluatierapport bepleit.

Kanttekeningen

- Een aanbeveling is om de wijze van onderwerpenselectie te handhaven, dus met actieve betrokkenheid van raadsleden én voorstellen voor onderwerpen door inwoners. Elders in het evaluatierapport wordt evenwel opgemerkt dat er ondanks de oproep in De Gelderse Post geen onderwerpen door inwoners zijn aangedragen. Die vorm van oproep werkt dus niet goed. De nieuwe rekenkamercommissie zal in haar werkplan moeten bepalen op welke manier de samenleving beter kan worden betrokken. Misschien door een rechtstreekse benadering van verenigingen, belangenorganisaties en dergelijke. De griffie zal dit ondersteunen.

- Het evaluatierapport vermeldt, dat de voormalige leden van onze rekenkamercommissie zich onpartijdig en onafhankelijk hebben opgesteld, maar dat dit in gemeenteland niet vanzelfsprekend is voor raadsleden die in rekenkamercommissies zitten. In de eerste plaats is dit een compliment waard voor de voormalige leden. In de tweede plaats is dit een argument om voor de nieuwe rekenkamercommissie, met allemaal nieuwe leden, te voorzien in een meer bestendige begeleiding/ondersteuning en coaching/training door en via de raadsgriffier. Ook het leerpunt dat de rekenkamercommissie meer de regie in handen houdt is te realiseren met de dagelijks beschikbare griffie.

- Het evaluatierapport noemt het een leerpunt voor het college dat het zich in de bestuurlijke reactie explicieter richt op de conclusies en aanbevelingen van een rekenkamer-onderzoek. Met ondersteuning/begeleiding door de raadsgriffier is hier door de dagelijkse werkcontacten makkelijker op te wijzen.
  Een vergelijkbaar leerpunt wordt genoemd voor het raadsdebat, dat scherper op de aanbevelingen zou moeten worden gericht. Ook hier kan de rol van de griffier in het dagelijks verkeer aanmoedigend werken. Ten slotte geldt dit ook voor de aanbeveling dat moet worden gevolgd hoe uitvoering wordt gegeven aan aanbevelingen ("opvolgingsonderzoek"). Dit is in lijn met de bestaande taak van de griffier om raadsbesluiten over rekenkameronderzoeken te ontwerpen om de uitvoering van die raadsbesluiten te checken.

- Het aantal aanwezige fractieleden tijdens de raadsrotonde om onderwerpen te inventariseren voor rekenkameronderzoek, heeft de rekenkamercommissie als weinig ervaren. Dit wordt geweten aan de gelijktijdig gehouden rotondebijeenkomsten. Dit vraagt misschien enige nuancering. Er waren gelijktijdig met de rekenkamer-inventarisatie drie andere rotondebijeenkomsten. Bij de rekenkamer-inventarisatie waren 7 fractieleden aanwezig, met inbegrip van de leden van de rekenkamercommissie. Bij de andere drie bijeenkomsten waren totaal 20 fractieleden aanwezig. Op zichzelf dus een redelijke spreiding over de bijeenkomsten. Overigens waren 10 van de 27 raadsleden + 12 fractieassistenten die avond niet aanwezig. Verder zal dit probleem van verdeling zich minder voordoen. Na de eerste ervaringen met de raadsrotondes is het aantal gelijktijdige bijeenkomsten al beperkt, zoals ook het evaluatierapport aanstipt. In het coalitieakkoord is bovendien afgesproken dat er niet meer dan twee onderwerpen gelijktijdig op een raadsrotonde aan de orde komen.

Kosten, baten, dekking en begrotingwijziging

Dit raadsvoorstel leidt niet tot extra kosten. Wel tot een begrotingswijziging voor één doorloopjaar:
- het jaarbudget van de rekenkamercommissie wordt bepaald op € 51.189: de ervaring leert dat dit genoeg is voor twee kleinere of één groter onderzoek;
- het jaarbudget voor intern secretariaat/ondersteuning van de rekenkamercommissie wordt bepaald op € 14.987 voor acht uur inzet per week op niveau raadsadviseur/schaal 10 en eenmalig toegevoegd aan het formatiebudget van de griffie.

In het begrotingsjaar 2010 is een deel van het rekenkamerbudget al verbruikt voor de afronding van het werk van de voormalige rekenkamercommissie. Er resteert dit jaar nog ongeveer € 58.000. Daarvan is nodig voor secretariaat/ondersteuning door de griffie vanaf augustus 5/12 x € 14.987 = € 6.207.
Resteert voor de rekenkamercommissie in 2010 een werkbudget van ruim € 50.000. Dit is voldoende voor één onderzoek en kosten voor een introductiecursus/training in het rekenkamerwerk.

Uitvoering:

- Instelling/benoeming van een nieuwe rekenkamercommissie in de gemeenteraad van 22 juni 2010.
- Raadsgriffier organiseert start van de nieuwe rekenkamercommissie in augustus 2010 en reikt de rekenkamercommissie daarvoor een concept werkplan aan.
- De rekenkamercommissie stelt het werkplan vast, brengt het ter kennisname van de gemeenteraad en start de uitvoering ervan op.
- Nog in 2010 doet de rekenkamercommissie een cursus/training en start zij het eerste onderzoek op.

Het raadspresidium,

J van Urk,	J.P.M. Alberse,
raadsgriffier	voorzitter